

Kort memo – 27 juli 2021

Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050- programma 2022

Sinds de zomer van 2019, na vaststelling van de Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050, is gestart met de uitvoering van verschillende activiteiten opgenomen in het meerjaren uitvoeringsprogramma voor 2019-2021. Eén van de voorziene activiteiten in 2021 is het voorbereiden van een nieuwe uitvoeringsagenda voor de programmaperiode 2022-2025. Met het zicht op de gemeentelijke verkiezingen in 2022 heeft het college besloten om de uitwerking van deze uitvoeringsagenda op te pakken ná de vaststelling van het nieuwe bestuursakkoord in 2022. Om de ingezette lijn van succesvolle activiteiten, de samenwerking met stakeholders, het ontstane enthousiasme en energie, niet verloren te laten gaan is voor 2022 een jaarprogramma voorbereid. In dit memo worden de voorziene activiteiten voor 2022 beschreven, en worden de eerste contouren geschetst van een meerjaren uitvoeringsprogramma dat daaruit kan voortvloeien. Het programma voor 2022 is daarbij gebaseerd op een effectieve voortzetting van de ingezette werklijnen (en geboekte voortgang daarop afgelopen uitvoeringsperiode).

1 Terugblik uitvoering activiteiten per werklijn programma 2019-2021

Werklijn energiebesparing

Met ingang van het jaar 2020 zijn we een samenhangend activiteitenprogramma gestart, met name gericht op de eerste werklijn uit de uitvoeringsagenda: *energiebesparing*.

De ingezette activiteiten hebben geleid tot het in beweging krijgen van de Rozendalers om zelf actief aan de slag te gaan met het verduurzamen van de woning. De volgende activiteiten zijn daarbij ingezet:

- Inzet financieel instrumentarium ter ondersteuning van woningeigenaren (subsidie & leningfaciliteit)
Tot 1 juli 2021 hebben 208 huishoudens een subsidieaanvraag ingediend bij de gemeente. De aanvragen komen uit 37 verschillende straten uit onze gemeente. Het merendeel van de aanvragen heeft betrekking op de plaatsing van zonnepanelen, namelijk 161 stuks.
De overige aanvragen hebben betrekking op verschillende isolatiemaatregelen: HR++ glas (32 x), spouwmuurisolatie (13 x), dakisolatie (10 x) en vloerisolatie (16 x).
Het bovenstaande getal komt opgeteld boven de aangegeven 208 stuks, maar dat heeft ermee te maken dat sommige huishoudens meerdere maatregelen laten uitvoeren.
- Collectieve inkoop actie Winst uit je Woning (2020, 2021)
In het voorjaar van 2020 is de eerste collectieve inkoopactie Winst uit je Woning gestart. Daartoe is een informatieavond georganiseerd in 't Rhedens, en is de inschrijfperiode voor de eerste inkoopronde van start gegaan (via www.winstuitjewoning.nl). In het najaar van 2020 is een tweede collectieve inkoopronde gestart, en sinds 1 juni 2021 kunnen Rozendaalse woningeigenaren zich voor de derde ronde inschrijven voor collectieve inkoop van isolatiemaatregelen, HR++ glas en/of zonnepanelen. Tot 1 juli 2021 hebben in totaal 136 huishoudens zich aangemeld voor de collectieve inkoopactie. Via de In de Roos van 16 juli jl. is de derde collectieve inkoopactie nogmaals onder de aandacht gebracht, en zijn de mogelijkheden voor inzet van het beschikbare financiële instrumentarium (subsidie en lening) benoemd.
- Inzet Energiecoach Rozendaal
Sinds begin van 2020 is Bart Poel gestart als Rozendaalse Energiecoach. Hij helpt bewoners bij de stap van willen naar doen, kijkt desgewenst over de schouders van andere Rozendalers mee en helpt bij het kiezen van de meest efficiënte maatregelen. Tot nog toe heeft de energiecoach meer dan 40 energiecoach-gesprekken gevoerd over de afgelopen 1,5 jaar.
- Expositie Duurzaam Rozendaal in de Torckschool, ism Iwerkgroep Duurzaamheid (voorjaar 2020)
De lokale werkgroep Duurzaamheid heeft in het voorjaar van 2020 een expositie over Duurzaam Wonen georganiseerd. Gemeente heeft hierbij faciliterende rol opgepakt. Op gezette tijden hebben inwoners van Rozendaal zich laten inspireren om zelf aan de slag te gaan met verduurzaming van de woning of woonomgeving. In totaal hebben 54 Rozendalers aangegeven tijdens hun expositiebezoek graag op de hoogte te worden gehouden van de nog volgende activiteiten binnen de lopende Duurzaam Rozendaal-activiteiten.

- Inloopavond monument-eigenaren ism Gelders Genootschap (voorjaar 2020)
In het voorjaar van 2020 heeft de gemeente, in samenspraak met Gelders Genootschap een inloopavond georganiseerd om bewoners van monumentale panden te informeren over de mogelijkheden van verduurzaming van monumentale panden en/of woningen gelegen binnen beschermd dorpsgezicht.
- Verruiming (beleids)nota Ruimtelijke Kwaliteit voor verduurzaming monumenten (2021)
- Lancering herkenbare Duurzaam Rozendaal – campagne (doorlopende activiteiten, vanaf 2020)
In het voorjaar van 2020 is gestart met de uitwerking van de folder over duurzaam wonen (huis-aan-huis verspreid in voorjaar 2020) en uitwerking van ondersteunend materiaal ten behoeve van de expositie en verduurzamingsacties (factsheet duurzaam verwarmen). In het najaar van 2020 is de website www.duurzaamrozendaal.nl gelanceerd, op deze website zijn ook alle materialen (zoals de folder en factsheet terug te vinden).

Werklijn duurzame opwekking

Op het gebied van duurzame opwekking zijn er 2 activiteiten uitgevoerd. Dit betreft de op- en inrichting van de coöperatie ZonneRoos en de actieve deelname aan de ruimtelijke ateliers binnen de RES opgave rond zoeklocaties voor grootschalige energie opwekking (zon en wind). Voor wat betreft de coöperatie ZonneRoos heeft de gemeente alleen een faciliterende rol vervuld om de oprichting mede mogelijk te maken. Dit betreft een Rozendaals initiatief, waarbij in eerste instantie geen actieve inzet vanuit gemeente wordt verwacht. Wel is het zo dat we met elkaar zullen blijven afstemmen komende periode op het vlak van mogelijkheden van coöperatieve duurzame energie opwekking in Rozendaal.

Werklijn duurzame warmte

Binnen deze werklijn was voorzien om in 2020 excursies te organiseren (aardgasvrije proeftuinproject in Nagele, 'zonnedorp' Loenen en een waterstofketel-proefproject in Lochem). Vanwege COVID-19 is dit excursieprogramma vooralsnog uitgesteld. Daarnaast wordt momenteel de Transitievisie Warmte uitgewerkt, hiervoor is opdracht verleend aan Spectrum partner met Elan. In dit traject worden inwoners van Rozendaal betrokken bij de warmtetransitie en gaan we met elkaar in gesprek over de mogelijkheden van duurzaam verwarmen. In dat kader is in 2020 al een Factsheet Duurzaam Verwarmen uitgewerkt, die inzicht geeft in de mogelijkheden van verduurzaming van de woning, om deze in stappen aardgasvrij-ready te maken. Zolang nog niet bekend is welk warmte-alternatief uiteindelijk zal worden doorgevoerd binnen buurten van Rozendaal kan al wel ingezet worden op het zoveel mogelijk terugbrengen van de warmtevrage (onder meer door isolatie en slim verwarmen). Eind juni en begin juli 2021 heeft een reeks buurtgesprekken plaatsgevonden, waarbij inwoners met elkaar in gesprek gegaan zijn over duurzaam en comfortabel wonen in Rozendaal. Vragen die centraal stonden tijdens de avond: Hoe kunnen we in Rozendaal duurzaam en comfortabel blijven wonen, zowel in de winter als in de zomer? Hoe bereiden we ons voor op een toekomst zonder aardgas? En waarom is dat eigenlijk belangrijk, welke risico's/zorgen kent u, maar ook welke kansen ziet u en wat kunnen we hier samen in doen. In totaal kwamen 60 inwoners uit Rozendaal bijeen om hierover gezamenlijk in gesprek te gaan.

Werklijn Bewustwording & Communicatie

Eind 2019 is gestart met de uitwerking van verschillend campagnemateriaal voor Duurzaam Rozendaal. De poster voor de Expositie, de folder Duurzaam Wonen in Rozendaal, de Factsheet Duurzaam Verwarmen en de website www.duurzaamrozendaal.nl zijn heel concrete resultaten die inmiddels zijn opgeleverd.

Werklijn Klimaat

Binnen het klimaatadaptatiespoor zijn verschillende activiteiten opgenomen, veelal in samenwerking met de werkgroep Duurzaam Rozendaal (denk aan activiteiten rond biodiversiteit, tuincoaches, etc) en is een samenwerking voorzien binnen de werkregio Veluwezoom met gemeenten Arnhem en Rheden en met het Waterschap Rijn en IJssel op het gebied van klimaat & ruimtelijke adaptatie. Vanaf 2021 kan de werkregio Veluwezoom aanspraak maken op gelden uit de Impulsregeling Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, waarbij 25% cofinanciering kan worden aangevraagd voor het versneld uitvoeren van maatregelen rond de thema's wateroverlast, droogte en/of hittestress. Deze werklijn valt buiten het energietransitie-uitvoeringsprogramma, en is daarom niet meegenomen in deze uitwerking.

2 Voorziene activiteiten in 2022

Focus blijft op bewustwording, besparing en duurzame warmte

Afgelopen jaren is een eerste echte actieve stap gezet in de verduurzaming van Rozendaal, de resultaten die geboekt zijn op het gebied van energiebesparing bieden perspectief en houvast voor de inzet op het uitvoeringsprogramma voor de komende periode. Veel Rozendalers zijn enthousiast en betrokken op de opgave, en de ingezette activiteiten leiden tot een hoge respons (voor wat betreft het bijwonen van bijeenkomsten, maar ook gebruik van financiële instrumenten, collectieve inkoopactie en de activiteiten vanuit de lokale werkgroep).

In 2022 wordt blijvend ingezet op de lijn van bewustwording en het in beweging krijgen én houden van onze inwoners als het gaat om energiebesparing. We zien dat met name deze eerste stap nodig blijft, om ons gereed te maken op de daadwerkelijke uitvoering van de warmtetransitie. Na vaststelling van de TransitieVisie Warmte (TVW) eind 2021 start in 2022 de voorbereiding op de uitvoeringsstrategie per buurt. Hier zien we de werklijn energiebesparing en duurzame warmte bij elkaar komen: we zullen veelal buurtgericht maatwerk-pakketten moeten gaan inrichten voor vergaande verduurzaming. Collectieve inkoop, maar dan 'op maat' behoort hier zeker ook tot de mogelijkheden. Naar verwachting komt het Rijk in 2022 met concrete handelingsperspectieven voor de inzet van financieringsinstrumenten: te denken valt aan directe richtlijnen voor verduurzaming in de bestaande woningvoorraad en de woning-gebonden financiering.

Energie besparing

In 2022 continueren we de bewustwordingscampagne energiebesparing, met specifieke aandacht naar 'collectief maatwerk'. De uitvoering van de warmtetransitie maakt dat we komend jaar, op basis van de inzichten van de Transitievisie Warmte, mogelijk meer op buurtniveau moeten gaan kijken naar 'collectief maatwerk' als het gaat om de verduurzamingsaanpak. Afhankelijk van de te kiezen warmtestrategie per buurt kan de aanpak qua uitvoering meer maatwerk gaan vragen. Op basis van 'collectief maatwerk' zal een besparingsprogramma op maat uitgewerkt moeten worden, bijvoorbeeld in de vorm van 'besparingspakketten voor collectieve inkoop' per buurt of logische eenheid (bijvoorbeeld voor eenzelfde type bebouwing). In het kader van financierbaarheid van de warmtetransitie worden financiële regelingen doorontwikkeld, in lijn met het Rijksprogramma, waarbij aansluiting wordt gezocht bij enerzijds de recentelijk gelanceerde 'standaard en streefwaardes bestaande woningbouw' en anderzijds de ingezette 'collectief maatwerk' per buurt/logische eenheid.

Duurzame warmte

Na vaststelling van de TransitieVisie Warmte (TVW) eind 2021 start binnen de werklijn duurzame warmte in 2022 de voorbereiding op de uitvoeringsstrategie per buurt. Hier zien we de werklijnen energiebesparing én duurzame warmte bij elkaar komen: we zullen buurtgericht uitvoeringsplannen gaan uitwerken, samen met betrokken inwoners en overige betrokken partijen, voor vergaande verduurzaming. Het buurtuitvoeringsplan zal ook inzicht moeten geven in de financierbaarheid van de warmteoplossing. Naar verwachting zullen we in 2022 starten met een eerste buurtuitvoeringsplan in Rozendaal. Mogelijke tussenstap kan hierbij nog een (verdiepende) bronnenstrategie zijn, dat wordt eind 2021 inzichtelijk in de Transitievisie Warmte.

Duurzame opwek

Naast de focus op de werklijnen energiebesparing en duurzame warmte wordt binnen de energietransitie ook ingezet op de werklijn duurzame opwek. Binnen deze werklijn werken we in 2022 een maatschappelijk & ruimtelijk beleidskader uit voor duurzame energieopwekking. Dit zal als integraal onderdeel worden opgepakt binnen het traject van de nieuwe Omgevingsvisie voor Rozendaal. Ook zal in 2022 een bijdrage worden geleverd aan het traject van uitwerking van de RES 2.0 binnen de Groene Metropool Regio. Mogelijk dat in 2022 ook een start moet worden gemaakt met de afstemming van duurzame opwek binnen Rozendaal (denk aan zonnepanelen op daken) in combinatie met het opslag-vraagstuk en zal de gemeente een strategie voor een dekkende laadinfrastructuur uitwerken (al dan niet in samenwerking met de regiopartners)

Bewustwording en communicatie

Binnen de werklijn bewustwording en communicatie continueren we de breed ingezette campagne Duurzaam Rozendaal op basis van nieuwe inzichten en actualiteiten. Dat doen we ook in 2022 in samenwerking met overige betrokkenen, zoals de lokale werkgroep Duurzaamheid en de Rozendaalse energiecoach.

Tijdens de opgestarte buurtgesprekken in 2021 hebben een aantal inwoners aangegeven wel een rol op te willen pakken als ‘ambassadeur’ voor hun buurt/straat. In 2022 willen we deze ambassadeurs als inspirerend voorbeeld op de website DuurzaamRozendaal.nl opnemen, en worden nieuwe inwoners of inwoners met (ver)bouwplannen geïnformeerd over de aanvullende mogelijkheden van verduurzaming. De in 2021 opgestarte buurtgesprekken rond de warmtetransitie opgave worden ook in 2022 gecontinueerd. Daarnaast zorgen we voor het benodigde inzicht op de voortgang en resultaten om inwoners blijvend te enthousiasmeren en stimuleren.

Doorkijk naar de toekomst

De gemeentelijke verkiezingen kunnen ertoe leiden dat er nieuwe accenten worden gelegd in de verschillende lopende uitvoeringsprogramma’s van de gemeente, waaronder ook het energietransitie programma. In de programmering voor 2022 is bewust gekeken naar de prioritaire onderdelen vanuit de reeds lopende uitvoeringsagenda voor energietransitie. Vanuit het Klimaatakkoord zien we op termijn in ieder geval activiteiten op gemeente afkomen op vlak van:

- Mogelijke uitwerking lokaal beleidskader verduurzaming bestaande woningvoorraad (spijtvrije standaard bestaande woningen, uitwerking Klimaatwet)
- Implementatie en doorwerking nieuwe Warmtewet, inclusief governance vraagstuk/rol gemeente
- Borging/verankering RES-afspraken in lokaal beleid en uitwerking zoet-zuur/verevening
- Realisatie duurzame opwek in de gebouwde omgeving, in combinatie met ‘opslag-vraagstuk’
- Strategie voor (laad)infrastructuur (duurzame mobiliteit, opslag en conversie)

3 Inzet /capaciteit op energietransitie opgave

Met het Klimaatakkoord krijgen gemeenten, provincies en waterschappen te maken met nieuwe taken. Dit leidt tot extra lasten in de bestuurlijke en ambtelijke uitvoering. Om het akkoord uit te voeren, hebben het Rijk en decentrale overheden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies gevraagd. In dit onderzoek concludeert de raad onder andere dat de uitvoeringslasten voor gemeenten optellen van € 450 miljoen in 2022 tot € 599 miljoen in 2024. Wat dit betekent en hoe de kosten worden ondervangen is onderwerp van de huidige kabinetsformatie (zie ook: <https://vng.nl/nieuws/tot-eu-600-miljoen-per-jaar-nodig-voor-klimaatakkoord>).

Afgelopen jaren is externe capaciteit ingehuurd om de energietransitie opgave handen en voeten te geven binnen de gemeente Rozendaal. In eerste instantie was dit een afgebakende opdracht om de Koersnotitie uit te werken, daarna is gestart met een inhuur-contract voor maximale inzet van 8 uur/week.

Gelet op het meer structurele karakter van de opgave, en ook in lijn met het advies van de ROB, ligt het voor de hand om voor een volgende uitvoeringsperiode structurele capaciteit in de ambtelijke organisatie in te bedden. Naar verwachting zal de gemeente pas na 2022 vanuit het Rijk een extra bijdrage in de uitvoeringslasten hiervoor ontvangen (van incidenteel naar structureel). Vooralsnog is voorzien dat ook in 2022 nog externe capaciteit op de uitvoering zal worden ingehuurd.

4 Financiën

Werkbudget per werklijn

In navolging op de lopende uitvoeringsagenda is per werklijn een (indicatieve) begroting gemaakt voor de beoogde investeringen in 2022 om de verschillende activiteiten en projecten uit te kunnen voeren.

In de bijlage bij dit memo is een nadere toelichting en uitsplitsing van de budgetten per werklijn weergegeven.

Benodigde capaciteit voor uitvoering

Naast een uitvoeringsbudget is het voor de uitvoering van activiteiten ook in 2022 noodzakelijk dat extra capaciteit (ten opzichte van de huidige formatie) beschikbaar komt voor begeleiding en monitoring van de uitvoering. Naar verwachting zal dit een inzet vragen van 0,2-0,3 fte. Overige capaciteit zal net als afgelopen jaren binnen de huidige formatie worden ingepast in het reguliere takenpakket.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht van de begroting (in €) weergegeven:

Werklijnen uitvoering	2022
Energiebesparing	25.000
Duurzame warmte	20.000
Duurzame opwek	10.000
Bewustwording & communicatie	5.000
Totaal budget werklijnen	60.000
Extra capaciteit uitvoering	42.750
Totaaloverzicht 2022	102.750

5 Regie & monitoring

Ook in 2022 rapporteert het college van B&W over de bereikte resultaten en effecten aan de raad. In deze jaarlijkse evaluatierapportage tonen we per werklijn, aan de hand van de belangrijkste indicatoren, de actuele situatie en zetten deze af tegen de beoogde doelstellingen. We gebruiken hiervoor de door het Rijk aangeboden tooling en datasets (onder meer vanuit de Klimaatmonitor).

Daarnaast brengen we de algemene voortgang van het programma in beeld. Belangrijk onderdeel is de weergave van de realisatie versus de planning waarbij twee vragen centraal staan:

1. Hebben we gedaan wat we beoogden te doen?
2. Hoe staat het met de benutting van het begrote budget?

Deze voortgangsrapportage zal naast het nieuwe coalitieakkoord mede input vormen voor de in 2022 nader uit te werken Uitvoeringsagenda energietransitie voor de periode 2022-2025.